

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

D. Ioannis Ivsti Lanspergii Carthvsiani, Natione Bavari, Opvscvla Spiritvalia

ab ipso Autore partim Latinè, partim Germanicè euulgata

Landsberg, Johannes Justus

Coloniae Agrippinae, 1630

Orationi, vt debitè fiat, quænam sint acco[m]moda, quæ hominem ad eam præparent, vocali item orationi & cantionibus, quæ fiunt in Ecclesijs, qui nos præparemus, ac insistamus. Cap. XIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-45857](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-45857)

Deuotione
sensibili
quomodo
bene uten-
dum sit.

leat resignare, vtens ad hanc deuotione hac sensibili, tanquam instrumento ad huiusmodi congruo. Est enim deuotio hęc sensibilis instrumentũ Quo Deus quæritur, amatur, sentiturq; & placet. Quando igitur deuotionem hanc habes, vt ere illa, quando non habes, vide ne hanc propter desidiam aut leuitatem tuam non habeas, & conare humiliter præsertim quando diuino interest officio) vt habeas, propterea vt pio, dulci, feruentiq; affectu erga Deum, debita tua ac laudes diuinas perficias, quàm si obtinere non posses, priorem illam deuotionem, quæ etsi dulcis non sit, est tamen fortis, vt pote in ratione semper manens, bonamq; voluntatem custodi. Pro illa vt tecum perseueres, conare pro illa vt crescat, gemitus & lachrymas ad Deum mitte, pro illa ora & supplica; pro illa Deo gratias age. Obserua ne sub specie non affectandæ deuotionis sensibilis, aut ne sub velo propriæ resignationis ad huiusmodi deuotionis carentiam, torpor, acediaq; cor tuum intret. Multi enim hac carent ex vitio acedia. Alij carent quia Deus propter humilitatis custodiam, aut propter maiorem profectum hanc illis subtrahit.

Orationi, vt debitè fiat, quænam sint accommoda, quæ hominem ad eam præparent, vocali item orationi & cantionibus, quæ fiunt in Ecclesijs, quæ nos præparemus ac insistantur.

CAPVT XIII.

AD orationem accedas, velut omnium quæ fuerunt, aut sunt obliens, iamquam mortuus, aut iam natus. Sic intendas Domino soli, quasi præter ipsum & te, nihil aliud sit.

Malas & otiosas cogitationes principio abijcias. Bonis verò sed huic temporari non congruentibus, dicito: Ite, expectate, si à Deo estis, post orationem remittet vos.

Cor à creaturis semper habeas abstractum, affectumq; teneas liberum, mentemq; iugiter ad Deum leues. Vigilantissimè igitur contra omnes cogitationes te oportet pugnare, non solum malas, verum etiam otiosas. Hæ quoque quæ ab hoc fine tuo te impediunt, quamuis bonæ alioqui sint, contemnendæ sunt. Ex omnibus quæ vides, quæue audis, discite orandi sumere occasionem, mentemq; ad Deum eleuandi. Nihil enim adeo potest audiri absurdum, nihil fieri, quod bonæ menti sese ad Deum conuertendi cum Deoq; tractandi, non præbeat occasionem. Aut enim in hominis Deo deuoti corde dolor generatur, propterea quod Deo fit irreuerentia, proximo ve iniuria: aut sollicitudo nascitur vrgens ne fiat vnde Deus offendatur. Quicquid igitur audieris, quicquid videris, orandi quæras inde occasionem. Ora vt Deus quod bonum audisti dirigat, custodiat, promoueat, vt hoc illud ve malum auertat, arceat, tollat. Age gratias, quia benignitate illi nunc sua prouidit, illum seruauit, alium eripuit, alium emendauit, malum in bonum tibi conuertit, aliaq; id genus multa. Non tamen vt orandi habeas occasiones, rumores debes audire seculi. In cantu eliciendus est ex verbis affectus, mensq; erigenda ad Deum. Porro vbi mens relabatur eleuata, affectu q; perierit, propterea quod notatũ multitudinem in vna quandoque syllaba multiplicatur, admittendæ sunt aliæ aspirationes, vt vel tuam gemas miseriam, vel suspires ad Domini misericordiam.

Verbi

Orandi oc-
casio vnde-
cunque su-
menda.

Verbi gratia teipsum intuens, aut plangens præsertim, propter ea quibus proximè offendisti Deum, dicas in mente seu spiritu Ah pijsime Deus. Ah misericordisissime Iesu &c. donec ad verba veneris, vnde quod ores elicias.

Otium omne extermines per assiduam continuamq; aspirandi assuesfactionem, vt vbiunque te inueneris exoccupatum, feriatumue, quantocius spiritu cum Deo loquaris, habens exercitia consueta, quæ cum ipso tractes, quibusq; continuo cum eodem loquaris. Si fatigatus laboribus, aut infirmitate, aliud non potueris, nihilominus ad illum sæpius loquere, vel pauca verba, puta: Ah amantiissime Iesu, Bone Iesu &c. Aut in vernacula lingua: Ach allerliebster Her: Ach Gott mein Her: &c. Est aliud quoq; exercitium sub cantu, vbi notatum est multitudo, verborumq; paucitas hoc felicet, si quando absq; libro canere non potueris, tres quatuorve notas in memoriam recipias, clausisq; oculis interea cantans, cor ad Deum erigas, affectus formando, quos pro tempore festiuitateue idoneos, aut pro his quæ tunc cor angunt tuû ad Deum mittas. Hoc toties quoties fuerit opus facies. Ad hoc enim potissimû videtur orationes vocales, cantusq; Ecclesiæ instituta, vt tam canentium quàm audientium mentes ad Deum leuentur. Mille sunt autem occasiones aliarum etiam parû exercitatis, animum sursum erigendi ad Deum, tamen id quod canitur legitur nullum præberet suffragiû. Quo enim tempore nihil in te inuenis accusandû? Quandoque nihil habes in Deo laudandû? Aut vbi (respicias ad dexteram atq; sinistrâ) tibi mox non occurrit, cui compatiaris, aut cui gratuleris in Deo, pro quo item ores, aut pro quo gratias agas? Inter hac tamen exercitia cautus & prudens esto, ne vigoroſe, impetuoſe q; hoc exercitio vtens, caput aut destruas, aut grauæs. Solet enim hoc exercitium absque interpolatione diu continuatum caput grauare, capitiq; extenuare vires. Oraturus, vbi oratorium ingressus fueris, ostio clauso, dicas. Nunc Dominus, egoq; eius miser vermiculus, soli sumus conclusi Non possum alio nunc abire, sed tecum manebo Domine. Fac tu quoque misericordissime Iesu, vt maneam tecum. Dic antequam horas incipias: Iesu rex clementissime, tu rege, tu me posside, vt Laudes vel horas tuas debite soluam & deuotissime. Pari modo, dum cellam ingrederis, ad Deum æstima te, quam ante eras, vicinias, atque aded in locum habitacionis eius accessurum. Hoc modo cura per externa obiecta interiorè hominem vbiq; renouare, vt ex corporis quoq; aut loci mutatione, mens tua spiritus recipiat renouationem. Ita enim fiet vt ad ædificationem spiritus cuncta tibi vertas. Iuuat attentionem, distractionesq; sedat, si quis inter orandû, ac si id quod oraturus est, nunquam audisset, simulata curiositate percipiendi, atque audidus auscultandi, eleuatori, hoc est, expressiori etiam voce psalmos, & ad genus alia (quæ vocaliter dici debent) legat. Vehementiori igitur attentione quasi nunquam ante hac eadem legisses, teipsum aduertat legentè, donec collectis sensibus & impetu cogitationum aliarum pereunte, ad Deum te leuare, atque ex ijs quæ legis affectus pios quos tecum sursum vehas, elicere valeas. Vigorosa laboriosaq; est attentio, si quis inter cogitationum tumultus, quasi verba ex ore proceduntia, non modo audire, sed pene etiam videre commendat. Hoc tamen distractionè reprimat. Prudenter tamen exercet, r, ne caput lædat. Atq; ideo dum caput times grauari, vehementiori quidè attentione

Aspirationes sub cantu assuetudine que. Otium omne quo modo exterminandum sit.

Exercitium sub cantu frequentandum quod.

Cantus cur potissimum institutus sit in Ecclesia.

Capitis ratio in spiritu. si exercitio habenda.

Oratio ante horas canonicas dicenda.

Renouationem spiritus vbi per quælibet externa obiecta recipere liceat.

Distractiones quomodo sedandæ.

Attentio vigorosa qui exercenda.

tione principio animum tuum fige. Quæ ubi fixa fuerit, leuiori potes conare animum tunc retinere, Porro si cogitationes impertinentes (velut improba impudicæq; mulier procantium solet nuntios) volueris recipere, & illis adientiam præbeas, aut ad eandem quasi curiositate ductus te conuertas, & quid suadere, dicere, aut ostendere velint auscultes, difficulter tandem eiterum easdem eiecturus: Miser, cur ad eod horas tuas soluis negligenter? Legere, satisfacereq; Ecclesiæ præcepto te necesse est, cur per negligentias atque desidiam tuam, tibi infers grauamen? Cur laborem tibi conduplicas? Desidia te propria grauat. Negligenter autem legere, conscientiam tuam non consolatur, sed grauius onerat. Cur non potius (cum tamen laborare te oporteat) ma legis, vt expulsa desidia a lacritiam in legendis horis sentias, consolationeq; quod recte tua solueris debita, conscientia? Multo namque labore maiori ex distractionibus & negligentijs tuis quam ex deuotionis studio, grauaris. Idcirco dico, satius est horas, debita quoque tua deuotius attentiusq; solui, vt defunctorum animæ consolationem, tu verò in conscientia lætitiā recipias, quam vt vtrunq; destruas, vtrunq; perdas, & ubi etiam gratiam Dei obtinere debueras, inde supplicium à Deo iudice expectes. Quando distractio vehemens est, (vt supra dixi) simula rari & noui quid te lecturum, quod nunquam audieris, vt vehuriositate te hac sancta fallas, & retineas animum firmum ad attentionem. Dic tibi: Ego legam quod nunquam audiui. Quid lectio hæc mihi insinuet, non possim modo non auscultare. Iuuat attentione auscultare, vt quando dicitur, auditurue hoc nomen Dominus, aut Deus, reuerentiam Deo exhibeas: idq; fiat aut capite, aut genibus, aut signo aliquo, secreto tamen, vt si fueris inter homines, nemo te de singularitate notet, nemo aliquid præ cæteris te facientem deprehendat. Vigila tu super teipso, non solum vt attendas, verum etiam an ad orationem attendas, attendendo. Quam primum enim te euagari senseris, cor tuum mox reuoca. Non est in tua situm potestate, vt non euageris corde, sed tu i est arbitrij tuxq; facultatis vitio (quod cauere & debes & potes) non euagari. Quomodo lectio est vocalis & mentalis, sic & oratio. Oratio quæ vocalis est tantum, vilior est quidem, quæ verò mentalis, est melior. Porro si vocalis simul est & mentalis, optima est. Hæc tamen raro admodum præfertim in horis canonicis, & orationibus formatis continua inuenitur. Nam ea quæ ex corde nascitur oratio, & in vocem erumpit, vocalis est & mentalis: optima quoque est, quia facilius effunditur, vt pote, ex orandi affectu, & desiderij vehementia fusa. At ubi vocalem quis formatamq; orationem recitare debet, tardius laboriosiusq; huic orationi se adiungit, affectus pura vt hoc ipsum pro hoc tempore desideranter mens optet, quod oratio statuta desiderandum præscribit. In oratione mentali facilius est attentio. Neque enim diuersa potest mens cogitare. Vbi enim aliud ab oratione cogitauerit, iam non orat. Distractio igitur mentis orationem mentalem prorsus sistit omnem. At in oratione vocali secus est. Potest namque orare vocaliter homo, & nihilominus alia mille ab oratione diuersa meditari. Eam obrem oratio mentalis multo est utilior ac melior atque vocalis. Quapropter ubi ea quæ ex Ecclesiæ, aut tui status instituto vocaliter legere teneris, vocaliter etiam (quomodo par est) absolueris, reliqua exercitia utilius est vt mentaliter soluas, psallasq; iuxta Apostolum, spiritu & mente.

Attentione
iuuantia que
fiat.

Oratio du-
plex.

Oratio opti-
ma.

Cate.

Ceterum, vt attentius quoque soluas, ea quæ vocaliter sunt soluenda, imaginare quasi mentaliter soluere eadem tenearis, & velis, hoc est, mentem ad exercendam se per attentionem vrgeas: ita tamen, vt nihilo secius vocaliter te soluisse scias. Oret igitur lingua voce, oret autem intus & mens, quæ loquitur lingua foris, vtaturq; ad nunculo verborum, è quibus singulis congruos elicere conetur ad Deum affectus. Quomodo ex testa dura dulcem nucis nucleum educis, quem posteaquam eduxeris testam abijcis, ita in Psalmis vbi sensum eduxeris, verborum testas humi cadere sinas, & nucleum, id est, sensum verborum inuestigans, hunc Deo offerendum sursum prouehas. Si labor est deuote attendere orare, certè maior est labor, grauioremq; post se relinquit desolationem, in sterilitate, distractione, & sine deuotione orare. Causa autem ne tu tibi ipsi causa sis huius laboris. Qui si non fueris, nihil timere habes. A te enim non exigetur quod non recepisti. Verus est proverbium, ita nos inueniendos in oratione, quomodo ad orationem accedimus. Antequam igitur ad orationem accedimus præfertim illam canonicam, & quæ ex Ecclesiæ præcepto legi debet, accesseris, antequam inceperis, statue cordi tuo pactum firmum, nullam scilicet velle cogitationem admittere, quæ vel Deo displiceret, vel beatæ Virgini, occasionem quoq; peregrina cogitandi tollere omnem.

1. Cor. 14.

Præsentia diuina inter orandum attendenda.

Psal. 24.
4. Reg. 17.

Compunctio ante orationem assuenda.

Leuitates esse cauendas. Precatio post debitum absolutio. Psal. 30.

Festinantia nimia in diuino officio reprehenditur.

Et si semper, præcipue tamen inter diuina, potissimum autem quando ipse se oras, diuina est abs te præsentia meditanda: tunc enim maximè, ne Deum deridere videaris verecundia tibi excitanda est, mens tua commonefacienda, atque excutienda rerum temporalium sollicitudo, vt Dei attendas præsentiam, erga quam parata quoque in te semper sit reuerentia, quam illi exhibeas. Dic igitur sapius tibi ipsi: Deus videt. Itemque: *Oculi mei semper ad Dominum.* Item: *Viuat Deus meus, in cuius conspectu, sto hodie.* Pro attentione inter orandum seruanda, non hoc tantum sufficit, vt pactum propoficiumq; statuas quo non sis admissurus scienter cordis distractionem. Verùm vt ante ad compunctionem aliquam quoque cor tuum inuites, allicias atque exerceas necesse est, qua cor tuum possit stabiliri. Compunctio enim facit, vt cogitationes tunc prophanæ vilescant, quod est contra distractiones pene victoriam pro hoc tempore obtinuisse. Omni tempore, præcipue autem orationis tempore & quando in diuino es officio occupatus, dedecet te aliquid leuitatis exhibere. Maximo opere enim tunc disciplinam in moribus, gestibus, & signis seruare necesse est. Leuissima enim est occasio, quæ distractioni occasione præbet, compunctionem dissipat, cordisq; euagationem introducit. Oratione canonica soluta, dicitur: *O agne mansuetissime & mitissime Iesu fili Dei vni, miserere mei. Deus propitius esto mihi peccatori, qui me tuo pretiosissimo sanguine redemisti. Idcirco manus, & in vulnerata, commendo spiritum meum. Redemisti enim me Domine Deus veritatis.* Hoc modo faciendum post horas canonicas beatæ Mechthildis, aut (si bene recolo) beatæ Thrutæ, hoc est. Gertrudi reuelatum est. Si multum in oratione festinas, si acceleras nimium, quantum temporis lucraberis: profectò vix orationis Dominicæ vnus aut alterius tempus sub vna hora canonica redimis. Nonne satius foret diligenter omnem nauare operâ, vt attentè soluas temporisq; tantillum (si ita dici liceat) simul propter Christum perdas. Quomodo enim legeris, si negligenter ac imperfectè le-

geris horas canonicas, primò nihil consolationis spiritualis ex lectione, neque in conscientia, neque in affectu sentias, deinde magis tibi culpam contrahis quam meritum, imò vbi gratiam inuenisse debueras, ibi iram tibi comparasti. Ah animaduerte, cui, quidue in oratione loqueris. Nempe ei loqueris, qui intus forisq; te videt, qui cogitationum quoq; tuarum ac intentionu nullas penetrat & cognoscit. Quis verò cui est, loqueris? Excelsus nimirum, omnipotensq; vniuersorum Dominus ac Deus. Caue igitur ne inter orandi cor nò apponens, derisor potius habearis ab eodem, quam orator. Quod pro tui status conditione orare aut agere teneris, diligentissime & sine dilatione,

Exercitia debita proprijs anteferenda esse.

1. Reg 15.

seclulis omnibus quæ impediunt age. Nullum peculiare exercitium admittes, cuius gratia aliud, ad quod teneris impediri negligite contingat. Sed oratione statuta, alijsq; obedientijs consummatis, quicquid supererogando poteris exercitiorum deuotionis adijcere, impiger adde. Omnia potius deuotionis propriæ, exercitia intermitte, quam orationem statutam, opusue quoduis obedientiæ, pro illo tempore necessarium negligas. Si enim id quod debet cum Saule obtuleris, neglecto interim eo quod debes, cum eodem enim habebis reprobari, non acceptari. Ante horæ canonicæ inchoationem discipulis. Ecce hanc ad minus horam deuotissimè, quantum poteris, legam, si vel vnam possim legeris horam deuotè, quomodo oportet, in qua nullas admittam fantasias. Cæterum quam primum te tuum propositum infirmis senseris, gemens pœnite, & id ipsum quam totius restaura, imò ac si nequam deliqueris, confidenter ad Deum redi, notum propositum iterari ac quasi non deliqueris, vires, animum, feruorem atque conatum pristini resumens. Est tamen generale tantum, nihilominus propositum attentionis singulos ad psalmos dum incipiuntur renouandum, atque hoc modo tam in emendandi proposito quam in propositi renouatione semper perseverandi. His quæ ex debito propter obedientiamue Ecclesiæ vocaliter legenda sunt, solutis (vt sunt horæ canonicæ, pœnitentiæ, defunctorum vigiliæ, & huiusmodi) consultissimum est sanctis exercitijs te mentalibus occupari. Vocalia enim non admodum sunt excitatiua, quamdiu solum vocalia sunt. Nihil enim ex affectu vehementia in vocem orans prorumpat, vt iam non vocalia tantum, sed mentalis etiam sit oratio (puta desiderio, quod intus ad orandam mentem incitat, foras per linguam quam vrget prorumpente) semper anteferenda est oratio mentalis, orationi vocali, hoc est, nisi oratio simul & oratio proferatur & mente fundatur, melior est sola mentalis, quam oratio sola vocalis.

Exercitijs mentalibus post debita insistentium.

*Arma validissima vt sint orationes ad vsu tentationum:
vt, quæue tentationes vincantur sui humiliatiōe
ac resignatiōe, quæ item superentur con-
temptiōe pia.*

CAPVT XIII.

Esaï. 58.

IN tentatione tibi constituto potissima sint arma tua, de te & tuis viribus desperare, fugereq; ad Dominum, atque illum in adiutorium toto corde inuocare. Clama igitur & dic: Domine vni pator, responde pro me. Ne derelin-